

KESKKONNAMÕJU EELHINNANG

Jaani külas asuva Uuelahe maaüksuse (71401:001:3258) detailplaneeringu algatamise taotlusele

1. Kavandatav tegevus, selle asukoht ning seos strateegiliste planeerimisdokumentidega

Käesolev eelhindang on antud Saaremaa vallas, Jaani külas asuva Uuelahe maaüksuse (Joonis 1) detailplaneeringu algatamise taotlusele. Detailplaneeringu eesmärgiks on viimase korrigeeritud taotluse kohaselt olemasolevate muulide seadustamine, ehitusõiguse seadmine paadikuuri ja -silla rajamiseks, katastriüksusele osaliselt sadama maa sihtotstarbe määramine. Detailplaneeringuala hõlmab Jaani külas Uuelahe katastriüksust (katastritunnus 71401:001:3258, sihtotstarve maatulundusmaa 100%, pindala 15220 m²) ja osaliselt Läänemerd.

Joonis 1. Uuelahe maaüksus Jaani külas. (Maa-amet, 27.12.2022)

Planeeringuala piirneb põhjast Läänemerega, idast Kiriku (katastritunnus 55001:001:0296, maatulundusmaa 100%) katastriüksusega, kus asub Jaani kiriku muinsuskaitseala, lõunast Orissaare-Leisi-Mustjala tee (55001:001:0404, transpordimaa 100%) katastriüksusega ja läänest Rannatalu (71401:001:3257, maatulundusmaa 100%) katastriüksusega.

Katastriüksus ja sellega piirnev mereala asub Väinamere hoiualal (KLO2000339), kuuludes täiendavalt ka Natura 2000 võrgustikku Väinamere linnu- ja loodusala (vastavalt (RAH0000133 ja RAH0000605).

Orissaare rannaala osaldplaneeringus (kehtestatud 12.10.2005 Orissaare Vallavolikogu otsusega nr 141) on viidatud, et planeeringuala asub Natura 2000 linnuhoiualal. Planeeringualal

on üldplaneeringu kohaselt ranna ehituskeeluvöönd ja lisaks on alal määratud avalikult kasutatav tee (nn Jaani väljapääs), mille kaudu on tagatud juurdepääs kallasrajale. Orissaare aleviku ja sisemaa üldplaneeringu (kehtestatud 21.12.2009 Orissaare Vallavolikogu otsus nr 13) kohaselt asub planeeringuala rohekoridori ja väärtusliku maastiku aladel.

Saare maakonnaplaneeringu 2030+ (kehtestatud riigihalduse ministri 27.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/94) alusel asub planeeringuala hoiualal, rohevõrgustikus, väärtuslikul maastikul ning ilusatel vaadetel.

Kehtivas üldplaneeringus ei ole alale sadamat planeeritud, kuid planeerimisseaduse (edaspidi nimetatud *PlanS*) § 75 lg 1 p 1 kohaselt on üldplaneeringu ülesandeks muuhulgas transpordivõrgustiku ja muu infrastruktuuri, sealhulgas kohalike teede, raudteede, sadamate ning väikesadamate üldise asukoha ja nendest tekkivate kitsenduste määramine. Seega on algatav detailplaneering üldplaneeringut muutev sadama planeerimise osas ja detailplaneeringut menetletakse kui üldplaneeringut muutvat detailplaneeringut *PlanS* § 142 lg 1 p 3 alusel.

Detailplaneeringu algatamise taotluse kohaselt soovitakse seadustada olemasolevad muulid ning saada ehitusõigus paadikuuri ja -silla rajamiseks. Looduskaitseaduse § 38 lg 5 p 2 alusel ei laiene ehituskeeld kehtestatud detailplaneeringuga planeeritud sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele. Eeldatavalt on seadustatavad ja planeeritavad ehitised sadamaehitised, mistõttu ranna ehituskeeluvööndit ei ole vaja vähendada.

Planeerimisseaduse § 124 lg 6 alusel tuleb detailplaneeringu koostamisel, mis eeldatavalt avaldab Natura 2000 võrgustiku alale mõju, ja *PlanS* § 125 lg 1 p 4 ja §-s 142 nimetatud detailplaneeringu koostamisel tuleb anda eelhinnang ja kaaluda keskkonnamõju strateegilist hindamist, lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi nimetatud *KeHJS*) § 33 lg-tes 4 ja 5 sätestatud kriteeriumidest ning § 33 lg 6 kohaste asjaomaste asutuste seisukohtadest.

Käesolevas eelhinnangus on käsitletud planeeritavate aspektide mõju – paadikuuri ja silla rajamine ning juba teostatud tegevuste mõju – ebaseaduslikult rajatud muulid. Ebaseaduslikult rajatud muulide osas on eelhinnang antud teadaolevate andmete põhjal. Käesolevas eelhinnangus on hinnatud nii ellu viidud kui ka kavandatavate tegevuste mõju keskkonnale ja Natura 2000 võrgustiku sidususele.

2. Planeeringuala kitsendused ja kommunikatsioonid

Maaüksus paikneb tervikuna Väinamere hoiualal, ühtlasi kuulub ala ka Natura 2000 võrgustikku Väinamere linnu- ja loodusala. Maaüksus paikneb Läänemere ranna veekaitsevööndis, ehituskeelu- ja piiranguvööndis, kinnistu lõunaosas paikneb avalikult kasutatava tee kaitsevöönd. Kinnistul kulgeb ka kallasrada.

3. Planeeringuala keskkonnatingimused

Planeeringuala asub Saaremaa põhjaosas, Jaani külas. Planeeringuala paikneb Väinamere hoiuala territooriumil, ala kuulub ka rahvusvahelisse Natura 2000 võrgustikku Väinamere linnuala (RAH0000133) ja Väinamere loodusala (RAH0000605). Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalade eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse.

Planeeringualale pääseb riigiomandis olevalt Orissaare-Leisi-Mustjala teelt. Kõlvikuliselt koosseisult on tegemist valdavalt loodusliku rohumaaga (10381 m²), veidi on metsamaad (37 m²) ja ülejäänud on muu maa (4802 m²).

Kinnistule on inventeeritud rannaniidu (1630*) elupaigatüüp, mille kaitsmine on Väinamere hoiuala kaitse-eesmärk. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel kaitsealuste liikide leiukohti kinnistul märgitud ei ole. Planeeritava hoonestusala osas teostatud inventuuri käigus on Keskkonnaameti poolt kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi (1630*) piire muudetud selliselt, et kavandatav hoonestusala jääb väljapoole kaitstavat elupaigatüüpi (Joonis 3). Planeeringuala põhjaosas on inventeeritud kari (1170) elupaigatüüp, mille kaitse on hoiuala kaitse-eesmärk. Muulide rajamisega seotud ehitustegevuse ja süvendustööde teostamise käigus on kahjustatud kaitsealust elupaigatüüpi, kuid kahjustuse ulatuse ja olulisuse määramine ei ole ilma pädeva eksperdi hinnanguta võimalik (Joonis 2).

Paadikuurile on algse taotluse alusel planeeritud ka elektriühendus, veevarustus ning kanalisatsioon. Infrastruktuuride rajamisel väljaspoole hoonestusala kaasnevad võimalikud negatiivsed mõjud rannaniidule, mistõttu tuleb võimalikud hoonetega seotud tehnosüsteemid mahutada hoonestusala piiresse.

Kinnistul asub kallasrada ning detailplaneeringuga on muuhulgas määratud ka juurdepääs kallasrajale. Lähim juurdepääs kallasrajale väljaspool planeeringuala asub idapool Taaliku sadamast ning läänepoolt Rannaküla sadama kinnistult. Kinnistule on ebaseaduslikult rajatud muulid (Joonis 4), mille konstruktsiooni ning mahu kohta andmed puuduvad.

Joonis 2. Hall kald-triibutus tähistab kari elupaigatüüpi (1170), roosaga tähistatud rannaniidu elupaigatüüpi (1630*).

Joonis 3. Vaade planeeritava paadikuuri ja -silla asukohale (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 4. Vaade ebaseaduslikult rajatud muulidele (K. Kuusk 02.01.2023)

4. Planeeritud tegevusega ning juba teostatud tegevusega kaasnevad mõjud

Planeeritud tegevustega kaasnevad mõjud on nii ehitamisaegsed kui ka ehitamisjärgsed mõjud. Ehitamisaegsete mõjude puhul on tegemist intensiivsemate mõjudega kui seda on ehitamisjärgsed, kuid mis on siiski lühiajalised ning nende mõjude ilmnemine lõpeb enamasti ehitustegevuse lõpetamisega. Planeeringualale ei ole plaanis rajada keskkonda reostavaid ega ohustavaid objekte, millest võiks lähtuda naabermaaiüksustele edasi kanduv oluline keskkonnamõju. Siiski tuleb silmas pidada, et häiringuid põhjustavad ehitustööd tuleb kavandada soovitatavalt väljaspool lindude pesitsusperioodi ning väljapoole kaitstavaid elupaigatüüpe.

Juba rajatud muulide konstruktsiooni, mahu ning teostatud süvendustööde võimaliku mõju osas asjakohased andmed puuduvad, kuid ilmselgelt on kaitstav elupaigatüüp juba teostatud tööde maa-ala ulatuses hävinud. Teostatud muulide rajamise ja süvendustööde mahtude ning juba tekkinud mõju hindamise aluseks saab olla vastava valdkonna pädevusega eksperdi või ekspertgrupi poolt eksperthinnang.

4.1. Mõju põhja- ja pinnaveele

Planeeringuala paikneb kaitsmata põhjaveega alal. Reostatud pinnase kohta andmed puuduvad, kuid ei ole teada, et seda seal esineks. Mõju põhja- ja pinnaveele võib avalduda olukorras, kui ehitustöödel juhtub õnnetus kemikaalide või kütuste ladustamisel ning käitlemisel ja leke jõuab põhjavette. Tööohutusreegleid järgides on sellise õnnetuse toimumise tõenäosus minimaalne.

Korrigeeritud detailplaneeringu algatamise taotluses ei ole esitatud infot veevarustuse ja kanalisatsioonilahenduste kohta. Mistahes sellised objektid tuleb soovitatavalt mahutada hoonestusalale, nende rajamine peab välistama mõju kaitstavatele liikidele ja kaitsealustele kooslustele. Hoonestusala tagasihoidlikke mõõtmeid, kavandatava tegevuse iseloomu ning kaitsmata põhjavett silmas pidades on reovee kohtkäitlemise soovitavaks lahenduseks reovee kogumismahuti kasutamine, omapuhasti rajamine eeldab regulaarset reoveeteket ning seda, et kinnistul on võimalik leida sobilik asukoht heitveesuublale. Puurkaevu kavandamisel tuleb arvesse võtta, et tingituna mere suhtelisest lähedusest võib puurkaevust saadav vesi olla soolakas ning ilma täiendava veetöötluseta joogikõlbmatu.

4.2. Mõju maavaradele

EELIS andmetel ei paikne planeeringualal maardlaid ega kaevandamisväärseid maavarasid. Planeeringuga kavandavate tegevustega ei kaasne maa-ainese ega maavarade otsesest arvestatavat kaevandamist, kuid mõningane maavarade kasutamise vajadus tekib seoses plaanitava ehitustegevusega. Tegevusi, mis otseselt mõjutaksid maavarade kasutamist, käesoleva detailplaneeringu raames ei kavandata. Erinevate ehitustööde käigus kooritavat pinnast saab ära kasutada krundi piires, kuid vältida tuleks pinnase laotamist planeeringualal asuvatel poollooduslikule kooslusele. Väljaspool maaüksust maa-ainese kasutamiseks on vajalik Keskkonnaameti luba.

4.3. Mõju pinnasele, taimestikule ja loomastikule

Mõjud käesoleva detailplaneeringu objektiks olevate tegevuste osas saab jaotada kaheks: juba realiseeritud tegevuste ja seadustatavate objektidega seotud mõjud ning veel ellu viimata ehk kavandatavate tegevustega seotud mõjud.

Maa-ameti kaardi alusel saab eeldada, et ebaseadusliku muuli rajamisega on juba rannaniidu elupaigatüüpi kahjustatud – muulini viib kivitatega tee, mis osaliselt asub rannaniidu elupaigatüübil ning lisaks on rannaniidule loodud kividest lõkkeplats koos pinkidega (Joonis

5). Lökkeplatsil olid paikvaatluse hetkel põletamist ootavad ehitusjäätmed (Joonis 6), omanik on lõkkeplatsile kuhjatud jäätmekivid likvideerinud.

Kari elupaigatüübile ulatuvad ebaseaduslikult rajatud muulid. Juba ellu viidud tegevuste tuvastamisel saab käesolevas situatsioonis tugineda ortofotodele: võrreldes 1998. aasta ja 2005. aasta ortofotosid 2021. aastal tehtud ülesvõttega, on rajatud muulid, mis ulatuvad merre väljapoole Uelahe katastriüksuse piiridest ning täiendavalt on süvendatud merepõhja (Joonis 8 ja 9). Muulide rajamine ja süvendustööde teostamine on olulise mõjuga põhjaloomastikule ja taimestikule – merepõhja rajatud muulide ulatuses on hävinenud seal asunud mere elupaigatüübid koos sealse floora ja faunaga. Ajalooliselt vabale merealale muulide rajamine võib täiendavalt mõjutada setete liikumist ning lainetust, kuid konkreetsete mõjude ilmenmist või ulatust ei ole ilma täiendava eksperthinnangu koostamiseta võimalik tuvastada. Mereprotsessidele ja mere elupaigatüüpidele mõju hindamiseks tuleb tellida ekspertarvamus või uuritakse mõju KSH käigus. Kinnistu omanik peab mõjude pädevaks hindamiseks esitama omalt poolt andmed süvendamise mahu ning muulide ehituskonstruksioonide ning -mahtude kohta.

Ühele muulile oli hetkel kuhjatud hunnik purustatud kive, mis võib lainetuse ja tuule mõjuga hakata merre kanduma ning mõjutada sealset setterežiimi (Joonis 7). Kuna planeeringuala asub Väinamere linnualal, tuleks ehitustegevus planeerida väljaspoole lindude pesitsusperioodi.

Planeeringualal paikneb üldplaneeringu ning maakonnaplaneeringu kohaselt rohevõrgustiku alal, seetõttu tuleb hoonestusala mitte tarastada, säilitada kinnistul asuv kõrghaljastus ning hoonestus planeerida kompaktselt. Kinnistu idaservas on hetkel karjusega piiratud lambaad.

Kavandatavate tegevustega seotud peamine mõju pinnasele kaasneb hoonete, rajatiste ja sinna juurde kuuluvate tehnosüsteemide rajamise etapis. Ehitustegevuse käigus on oht pinnase saastumiseks territooriumil ladustatavate ja kasutatavate kemikaalidega (nt kütused), kuid seda vaid juhul, kui ei peeta kinni tööohutuse reeglistikust. Planeeritud hoonestusala on juba tugevad inimõjud ning seetõttu ei ole paadikuuri loomisega oodata lisaks olulist mõju sealsele taimestikule (Joonis 3). Ehitustegevuse käigus ei tohi kahjustada rannaniidu elupaigatüüpi – vältida tuleb transpordivahendite ja sõidukitega liiklemist ning materjali ladustamist rannaniidu elupaigatüübi peal.

Joonis 5. Rannaniidu elupaigatüübile rajatud lõkkeplats koos pinkidega (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 6. Lõkkeplatsile kuhjatud ehitusjätmed (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 7. Muulile kuhjatud purustatud kivide hunnik (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 8. 1998. aasta ortofoto ja 2021. aasta ortofoto võrdlus (Maa-amet 09.01.2023 seisuga)

Joonis 9. 2005. aasta ortofoto ja 2021. aasta ortofoto võrdlus (Maa-amet 09.01.2023 seisuga)

4.4. Mõju välisõhu seisundile

Märkimisväärset õhusaastatuse suurenemist planeeringu elluviimisega ei kaasne. Mõningane mõju välisõhule kaasneb ehitustööde käigus eralduva heitgaaside emissiooni näol. Peamine mõju välisõhule kaasneb hoonete, rajatiste ja vajalike tehnovõrkude ehitamise etapis, kuid mis on vaid ajutise iseloomuga. Kumulatiivset mõju ei esine ning õhusaaste osas piirkonna taluvust suure tõenäosusega ei ületata. Heitmed satuvad välisõhku peamiselt ehitustegevusega kaasnevast tolmust ja sise põlemismootorite tööst. Kuna mootorsõidukite heitgaasi normid peavad vastama Keskkonnaministri 22. septembri 2004. a. määrusele nr. 122 „Mootorsõiduki heitgaasis sisalduvate saasteainete heitkoguste, suitsususe ja mürataseme piirväärtused”, ei ole heitgaasidest tingitud mõju oluline. Mõningane mõju esineb ka mootorsõidukitega merel sõitmisest, kuid see sõltub teenuse osutamise mahust. Mõju täpsemaks hindamiseks peab omanik esitama potentsiaalsed külastajate hulgad ning külastuste ajavahemikud.

4.5. Jäätmetekkega seonduvad mõjud

Jäätmete sorteeritud kogumine peab toimuma vastavalt jäätmeseaduses ja valla jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuetele. Ehitustegevusel tekivad jäätmed hoonete ja rajatiste ehitamisel (ehitusmaterjali, nende pakendid, teisaldatav pinnas jms). Ehitustegevuse käigus tekkivad suuremõõtmelised ja muud ehitusjäätmed tuleb üle anda litsentseeritud käitlejale - võimalusel suunata taaskasutusse. Vajadusel on kohalikul omavalitsusel õigus nõuda jäätmete üleandmist tõendavate dokumentide esitamist. Planeeringuga kavandatav tegevus ei suurenda märkimisväärselt jäätmeteket. Jäätmete käitlemist kohapeal ei kavandata ja jäätmetekke mõju avaldub jäätmete lõppkäitleja juures. Kavandatav tegevus ei oma seega eeldatavalt jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale.

Saaremaa Vallavalitsuse järelevalveteenistust on teavitatud prügi põletamise kahtlustest ning sellega on tegeletud.

4.6. Müra, vibratsioon, valgus-, soojus- ja kiirgussaaste ja visuaalne mõju

Ehitustegevuse käigus tekib müra ehitusmaterjalide vedamisel ja mehhanismide tööst. Selline mürateke kaasneb pea iga ehitusega. Ehitustööde ajal tuleb arvestada Sotsiaalministri määrusega nr. 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid”. Paadikuuri ja -silla rajamise tagajärjel müra- ja välisõhu saastetase piirkonnas, välja arvatud ehitusaegselt, eeldatavalt märkimisväärselt ei suurene. Planeeringualal pole ette näha vibratsiooni, soojus- ja/või kiirgussaaste tekkimist. Detailplaneeringuga ei planeerita visuaalselt olulise mõjuga aspektide rajamist.

5. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus

Ehitustegevus on üks avariide ja tööõnnetuste rohkeim tegevusvaldkond. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas, kõigi nõuete täitmisel ei tohiks tavapärast eelpool kirjeldatud olukordi ette tulla ning tegemist saab olla vaid hädaolukordadega. Nende juhtumise tõenäosus on väike seetõttu, et planeeritavad tööd on lühiajalised ning nõuetest kinni pidades on minimeeritud ka avariilukordade esinemise võimalused. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel, käesoleval juhul ka kõigi tankla rajamise ja kasutamise nõudeid arvesse võttes, on avarii tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning sellest olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

6. Natura 2000 võrgustiku alad ja muud kaitstavad loodusobjektid planeeringualal, kavandatava tegevuse eeldatav mõju. Natura eelhindamine.

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Natura 2000 loodusalad ja linnualad on moodustatud tuginedes Euroopa Nõukogu direktiividele 92/43/EMÜ ja 79/409/EMÜ. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel on keskkonnamõju hindamine vajalik juhul, kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada Natura võrgustiku ala.

Detailplaneeringuga kavandatud tegevused hõlmavad tegevusi Väinamere hoiu-, loodus- ja linnualal.

Väinamere hoiuala (KLO2000241)

Väinamere hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - veealuste liivamadalate (1110), liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), laiade madalate lahtede (1160), karide (1170), esmaste rannavallide (1210), püsitaimestuga kivirandade (1220), soolakuliste muda- ja liivarandade (1310), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), püsitaimestuga liivarandade (1640), kuivade nõmmede (4030), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), puisniitude (6530*), allikate ja allikasoodede (7160), liigirikaste madalsoode (7230), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) kaitse ning II lisas nimetatud liikide ja nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide, samuti I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, mille elupaiku kaitstakse, on: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), hallhüljes (*Halichoerus grypus*), saarmas (*Lutra lutra*), viigerhüljes (*Phoca hispida bottnica*), võldas (*Cottus gobio*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), raudkull (*Accipiter nisus*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), jäälind (*Alcedo atthis*), soopart (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas*

querquedula), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani (*Anser anser*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), hiireviu (*Buteo buteo*), karvasjalg-viu (*Buteo lagopus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi (*Calidris canutus*), kõvernokk-rüdi (*Calidris ferruginea*), väikerüdi (*Calidris minuta*), värbrüdi (*Calidris temminckii*), väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), lauk (*Fulica atra*), rohunepp (*Gallinago media*), järvekaur (*Gavia arctica*), punakurk-kaur (*Gavia stellata*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väänkael (*Jynx torquilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), väikekajakas (*Larus minutus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), plütt (*Limicola falcinellus*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), mudanepp (*Lymnocyptes minimus*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), nurmkana (*Perdix perdix*), kormoran (*Phalacrocorax carbo*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hallrähn (*Picus canus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), plüü (*Pluvialis squatarola*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rooruik (*Rallus aquaticus*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), kaldapääsuke (*Riparia riparia*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), räusktiir (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Väinamere loodusala (EE0040002)

Loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid Väinamere looduslal on veealused liivamadalad (1110), jõgede lehtersuudmed (1130), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on hallhüljes (*Halichoerus grypus*), saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), viigerhüljes (*Phoca hispida bottnica*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas

(*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), emaputk (*Angelica palustris*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius subsp. arenarius*), roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*), kõnt-tanukas (*Encalypta mutica*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), püst-linalehik (*Thesium ebracteatum*), jääk keerdsammal (*Tortella rigens*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), suur-mosaiikliblikas (*Hypodryas maturna*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*), väike pisitigu (*Vertigo genesii*) ja luha-pisitigu (*Vertigo geyeri*).

Väinamere linnuala (EE0040001)

Liigid, mille isendite elupaiku Väinamere linnualal kaitstakse, on soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani e roohani (*Anser anser*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), kassikakk (*Bubo bubo*), sõtkas (*Bucephala clangula*), niidurisla e rüdi e niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi e rüdi e suurrisla (*Calidris canutus*), väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), valgetoonekurg (*Ciconia ciconia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühnokk-luik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), lauk (*Fulica atra*), rohunepp (*Gallinago media*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), plütt (*Limicola falcinellus*), vöötsaba-vingle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vingle (*Limosa limosa*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), kormoran e karbas (*Phalacrocorax carbo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), plüü (*Pluvialis squatarola*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), räusktiir e räusk (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Kavandatava tegevuse mõju Natura aladele

Uelahe detailplaneeringualale ei ole registreeritud ühtegi eelnevas alapeatükis nimetatud kaitse-eesmärgiks olevat liigi leiukohta, küll on aga sinna inventeeritud rannaniidu ning kari elupaigatüübid. Ehitustegevuse käigus tuleb rakendada kaitsemeetmeid, et rannaniidu elupaigatüüpi ei kahjustataks. Kuigi planeeringualal ei ole registreeritud kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide pesitsusalasid, ei saa täielikult välistada, et seal läheduses neid üldse leiduda ei võiks. Peale planeeringu elluviimist tõuseb eeldatavasti teatud määral hoiuala külastatavus, kui kinnistul planeeritakse osutada ka teenust. Teenuse osutamisel tuleks täpsustada perioodid ja külastajate potentsiaalne hulk. Hoiualal tuleb mürarikaste meresõidukitega liiklemist vältida lindude pesitsemisperioodi ajal. Sadama külastajad peaksid vältima tegevusi, mis võiksid

kahjustada hoiuala kaitse-eesmärgiks oleva rannaniidu säilimist antud kinnistul. Suuremad ehitustööd tuleks kavandada väljapoole lindude pesitsusaega.

Kaitse-eesmärgiks oleva kari mereelupaigatüübi leiukoht on inventeeritud planeeringuala põhjaossa. Pidades silmas muulide rajamist ning süvendustööde läbiviimist Natura 2000 võrgustikku kuuluval loodusala kaitse-eesmärgiks oleval elupaigatüübil [karid (1170)], on detailplaneeringus kirjeldatud tegevustel eeldatavasti mõju Natura võrgustiku alale.

Muuli ja süvendustöödega seotud mõju mereelupaigatüüpidele ja mereprotsessidele ei ole võimalik ilma vastava valdkonna eksperdi või ekspertgrupi poolt koostatud ekspertarvamusega. Ekspert hinnangu eesmärk on muuhulgas anda selgema ülevaate mõjudest Natura 2000 alale ning Natura 2000 võrgustiku sidususele.

7. Kokkuvõte ja järeldus

Olemasoleva info alusel ei saa väita, et planeeritava tegevusega ei kavandata/ei ole juba ellu viidud tegevust, mis otseselt mõjutab Natura 2000 alal või selle terviklikkust. Kui ei ole välistatud negatiivne mõju Natura 2000 alale, tuleb algatada KSH, mille raames viiakse läbi Natura hindamine.

Natura 2000 alal esinevate täpsete mõjude kohta tuleb läbi viia täiendavad uuringud, mis annaksid meile rohkem infot muuli ebaseadusliku ehitusega kaasnenud mõjudest.

KeHJS § 33 lg 1 p 4 kohaselt tuleb keskkonnamõju strateegiline hindamine algatada, kui strateegiline planeerimisdokument on aluseks tegevusele, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik. Käesoleva keskkonnamõju strateegilise eelhindangu põhjal on Saaremaa vald seisukohal, et olemasoleva info alusel ei saa väita, et planeeritava tegevusega ei kavandata/ei ole juba tehtud olulise mõjuga tegevust Natura 2000 alal. Kui ei ole välistatud negatiivne mõju Natura 2000 alale, tuleb algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine, mille raames viiakse läbi ka Natura hindamine.

Lähtuvalt eeltoodust on Saaremaa vald seisukohal, et käesoleva detailplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimisega võib kaasneda/on juba ilmnenud oluline negatiivne keskkonnamõju ning tuleb algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Koostaja: Kerli Kuusk

Looduskasutuse ja -kaitse peaspetsialist